

Toch thuis.

dat hij „hoewel hij eerst met gematigdheid optrad om de zware rampen die op de ingezetenen drukten te verzachten, later door zijn opvolgende daden zich algemeen gehaat heeft gemaakt.”

Behalve deze twee prefecten waren de overigen, welke zich benoemd zagen, nadat het organiek decreet van 18 October 1810 het land in zeven departementen verdeeld had:

De heer J. G. Verstolk van Soelen, prefect van het Dept. van den Boven-Ysel met standplaats Arnhem; later werd hij vervangen door Mr. R. L. van Andringa de Kempnaer;

Mr. P. Hofstede, prefect van het Dept. Monden van den Ysel met standplaats

Zwolle; in 1813 werd hij opgevolgd door den prefect van het Dept. de Vacluse J. Hultman;

Mr. R. L. van Andringa de Kempnaer, prefect van het Dept. Friesland met standplaats Leeuwarden, later vervangen door den heer Verstolk van Soelen;

De heer H. L. Wichers, prefect van het Dept. van de Wester-Eems met standplaats Groningen; in 1813 werd hij vervangen door den heer Petit de Beauverger;

De heer Janneson, een Duitscher, prefect van het Dept. van de Ooster-Eems met Aurich als standplaats.

(Wordt vervolgd).

TOCH THUIS

DOOR

FREDERIK BLOEMINK.

Toen ze in den grooten rieten leuningstoel met het groen-saaien kussen een beetje gekomen was, voelde ze op eens met plotsverslappende zekerheid, dat het zóó niet langer ging.

Waarachies, ze kon zich maar met moeite herinneren, hoe het eigenlijk gekomen was. Even moest ze prakkezeeren, ja, ze had kernemelk willen nemen voor 's avonds. Toen had ze de groote blikken kan willen pakken, omdat d'r bruin-steenen nog vuil stond. Op de leer was ze geklauterd om 'm uit de keukenkast te halen. En opeens was het toen daar boven gaan draaien om haar heen, of ze drank gebruikt had. Hakend en grijpend was ze neergetuimeld en geen bot had ze meer kunnen verroeren; als een neergesmakte zak was ze blijven liggen.

Gelukkig dat de melkboer naar boven gekomen was. Die had haar opgeholpen, wat water gegeven en in den stoel gezet. Hij had de buurvrouw willen roepen, maar dat had ze niet gewild: geen vreemden d'r in, die snuffelen in een oogenblik alles door. Nee, dat wou ze niet; ze kon zich nu best redden.

Toch voelde ze wel, dat het niet langer ging zóó. Alles schemerde nog droomerig voor d'r oogen. Ze werd oud, te oud om alleen te zijn. Was ze niet van de leer ge-

tuimeld en kon dat niet elken dag weer gebeuren, of erger nog?

De schrik had haar nog te pakken. Ze beefde over al d'r leden.

Ze zou d'r maar eens even uitloopen voor verzet. Dan bedaarde het wel. Naar Aal, die was bloedeigen, daar zou ze eens mee praten.

„'k Wor oud, 'k wor oud,” dacht ze maar, toen ze zenuwachtig-voorzichtig de straten door sukkelde. Telkens bleef ze staan, staarde de voorbijgangers aan of ze wat vragen wou en slofte dan voetje voor voetje met berekende pasjes verder.

Een beetje beangst, hoe ze zich houden zou, trad ze aarzelend bij Aal binnen.

„Wat zal ons nou overkomen!” schreeuwde Aal al van uit de keuken, terwijl ze d'r gloedroode armen uit het witte sopschuim haalde, wat afsprekelde en haastig aan d'r boezelaar afveegde.

„Heb ie de honderdduizend, dat je al zoo vroeg op 't pad ben?”

„Nee, Aal, maar 'k ben een beetje overstuur, meid. 'k Dacht zoo bij me zelve, 'k zal 's naar Aal toegaan, maar als 'k geweten had, dat je zoo druk in 't werk zat’... ”

„Bè je mal mensch, 't is gekheid. Ga zitte daar, 'k zal water opzette. Je lus toch wel een bakkie, niet?”

„As 'k ie niet ophou, graag Aal.”

„Hè, hè,” zuchtte ze, terwijl ze op den stoel ging zitten en de keelbanden van d'r kapothoedje losmaakte.

Toch thuis.

Toen viel het Aal pas op, hoe bleek ze zag. „Wat is er gebeurd, Ouwe?” schreeuwde ze boven het lawaai van het water, dat ze in den ketel liet loopen, uit. „Je ziet er uit as een lijk. Bè je niet goed?”

„Ja, Aal”...

Even aarzelde ze. Ze zou het toch maar niet te erg maken: misschien kon ze het nog eens probeeren, alleen in d'r eigen huisje. Aal was zoo druk, ze was er nu al moe van.

„'k Ben duizelig geworden,” vervolgde ze, „'k stond op de leer en toen schrok ik zoo. Toen dacht ik, 'k zal Aal eens opzoeken, 't is zoo lekker buiten.”

„Nee, moeder,” bekte Aal boven het gerrammel van den koffiemolen uit. „Nee, hoor, nou hou je de kluit voor den gek. Bè je gevallen?”

„Ja, Aal, maar 't is al over. 't Was niet erg. 'k Greep me nog net,” antwoordde ze zenuwachtig-gejaagd en toen gauw:

„Heb-ie je vitraziegordijnen in 't sop? Voorzichtig maar. Ze zijn zóó stuk met 't wringen. Je moet ze nat ophangen, hoor.”

„Zeg, Ouwe, nou zit je me gewoonweg te beduvelen. Wat heb ie nou eigenlijk? Kom, biecht 's op. Wacht, 'k hang wat over 't sop; 't is er zoo heet in. Ziezoo, vertel nou 's, wat je op je hartje heb.”

„Heusch, Aal, 'k ben gevallen.”

En toen ineens met tranen in d'r oogen en beverig aan d'r ouderwetsche doorgewerkte doek plukkend:

„'k Wor oud, Aal. 'k Ken 't merken. 'k Ben niks meer waard. 'k Raak op, hoor.”

„Zie je nou wel, moeder! Zie je nou wel! Wat heb ik ie altijd gezeid? Hier, een sterk bakkie, 't zal je goed doen. Wat heb ik ie altijd gezeid? Je krijgt nog een ongeluk zoo. Je was altijd eigenzinnig. Denk 's an mijn ook. 'k Sta doodsangsten uit, as 'k weet, dat je alleen nie meer vertrouwd ben”.

„Niet meer vertrouwd, Aal? Niet meer vertrouwd? 'k Heb de laatste tijd zoo dikkels gedacht, 't is welletjes zoo, 't is welletjes. 'k Wor de menschen tot last. 'k Wou, dat onze-lieve-heer me maar wegnam, waarachies...”

„Maar bè-je nou gek, moeder,” antwoordde Aal met medelijden in d'r stem. „Bè-je nou

nie wijs? En ik dan! Geef-ie nou niks meer om mijn. Wat hebben we samen lang gescharreld en getobd. Kom bij me in. Je zal 't goed hebben, waarachtig, je heb het an me verdiend.”

„Je heb je man, Aal, en je kinders. 'k Zou je maar tot last zijn.”

Even levendigde ze op.

„En dat zou 'k niet willen. 'k Kan, God-dank, mijn eigen boterham betalen. 'k Heb veertig jaar met je vader geleefd. Hij was best voor me, je weet 't. Die zei altijd: Bet, as je alleen blijft, wijf, je kosje is gekocht. Zorg, dat je niemand tot last wordt, want dan is je leed niet te overzien.”

„Dan mot je 't zelf weten. 'k Wil niks an je verdienen. 'k Zou 't om jou doen, waarachtig as God, om jou. Ze zeggen ook altijd: Neem nooit je moeder bij je in, 't geeft ruzie. As je dan weer een...”

„Aal, Aal,” stamelde moeder op eens en werd als een laken zoo wit.

„Allemachtig!” gilte Aal.

't Oudje zakte achterover. Met een bons sloeg d'r hoofd tegen den muur, d'r handen schoven slap op zij van d'r schoot. Ze zonk bijna van d'r stoel.

In een oogenblik had Aal de buurvrouw er bij.

„Op den grond,” zei deze druk en met gewichtig gedoe „op den grond.”

„Naar de kamer dan, 't is hier zoo benauwd,” antwoordde Aal gejaagd.

Samen sjouwden ze 't oudje naar binnen en legden haar languit op den vloer. Ze maakten d'r hoofd nat, dat de kale schedel bloot kwam door de weinige met zorg achterover gekamde haren. Toen de polsen in 't water en een doek met eau de cologne onder den neus. Onderwijl vertelde Aal:

„'t Mensch wordt suffig. Ze is gevallen... thuis.”

„'k Zou ze in huis nemen, buvrouw, de arme ziel.”

„Ze wil niet buvrouw, ze wil niet. 'k Heb 't al zoo dikwijls gezegd. Daar net nog.”

„Kleine kinderen en ouwe menschen hebben geen wil buvrouw, die zijn eigenzinnig. Heusch, je moet ze niet meer laten gaan.”

Toen Aal de ouwe ziel zoo zag liggen,

Toch thuis.

klein afgewerkt stumpertje, kropte haar een brok in de keel.

„Nou blijft ze bij me,” besloot ze vast; zóó voelde ze 't als d'r plicht nu.

Onderwijl kwam het oudje bij. Zoodra ze het vreemde gezicht zag, probeerde ze op te staan.

„Blijven liggen, niet opstaan, oudje,” beval buurvrouw met iets van een dokter in d'r stem. Toen tegen Aal:

„Het goed wat los, dan krijgt ze lucht.”
Dat prikkelde het oudje.

„'t Is al over,” zei ze zacht, terwijl ze met d'r blauwzwart beaderde magere hand zoekerigtastend over d'r voorhoofd streek en d'r haren in orde trachtte te brengen.

„Wat maken jullie een drukte, Aal, 't is al over.”

„Zakt 't heusch wat, moeder?” vroeg Aal blij.

Maar de buurvrouw zou 't eigenzinnig oudje eens even genezen.

„Mot je nou nog ondankbaar zijn. As ik je dochter was, bleef ie bij me voor altijd, zoo vast as een huis. 't Is geen doen zoo.”

„Maar jij ben gelukkig mijn dochter niet,” antwoordde ze, prikkelbaar door al die soeza, die er suf maakte.

Aal lachte even, maar buurvrouw was geraakt.

„Wat een nijdig krengetje,” zei ze, „daar bestee je nou je lieve tijd an. 't Beste hoor! Val voor mijn part zes maal van je stokkie. Mij krijg-ie d'r nie meer bij,” en meteen liep ze weg en sloeg de buitendeur met een nijdigen smak dicht.

„Je ben ook niet op je mondje gevallen,” lachte Aal. „Nou an haar is 't goed besteed. Ze heeft de broek an. D'r man zit in zijn rats, as ze begint.”

Maar 't oudje voelde zich te ellendig om verder te praten. Willoos liet ze zich vóór in den stoel van Aai, d'r schoonzoon, zetten. Toen ze weer wat op streek was, ging Aal naar de keuken om de gordijnen uit het sop te wasschen.

„Wat ben 'k begonnen, wat ben 'k begonnen,” dacht het oudje. Nou had Aal alles gezien. Nou kon ze niet meer zeggen, dat 't wel gaan zou alleen. Nou kon ze niet meer weigeren. Was ze maar niet gegaan.

Hé, wat akelig was ze. Ze voelde zich zoo week en mat, doezelig.

Daar stommelden en klostten de kinderen de trap op. 't Was twaalf uur.

„St, st,” hoorde ze Aal roepen, „st, opoe is er, ze is ziek. Niet naar voor gaan.”

„Moedèr,” dreinde Neel, „Piet heeft me zoo op me kop geslagen.”

„En zij heeft me gepest, dat ongeluk.”

„Stil, hou jullie je bekken. Die ouwe ziel zit voor, ze is gevallen en van d'r stokkie geweest.”

Toen drongen ze nieuwsgierig naar binnen, liepen naar de voorkamer.

„Bè je ziek, opoe?”

„Heb ie wat voor ons?”

„Blijf ie eten, fijn, dan krijgen we vleesch, hé opoe?”

„Ben u gevallen? Moeder zegt, dat u van je zelve gewees ben.”

„Dag Neel, dag Piet, dag Ger, dat Aai,” groette opoe vriendelijk, „hoe vinden jullie dat nou, dat opoe d'r is?”

Ze gaven geen antwoord, drongen om d'r heen, kropen op d'r schoot, voelden naar d'r zak, of er wat in zat. 't Oudje werd misselijk van 't gepluk en gemier.

„Ga jullie maar zoolang bij je moeder in de keuken. 'k Ben nie goed, 'k heb erge hoofdpijn. Strak krijg ie wat van opoe, hoor.”

Maar ze bleven, keken niet eens op en begonnen met gekijf en geschreeuw om de suiker uit opoe's kopje te vechten.

„Ga nou zoolang heen. Strak krijg ie allemaal een cent om te versnoepen. Toe, Piet, neem ze mee.”

Ze zou zóó weer van d'r stoel gaan, voelde ze.

„Nee,” bitste Piet met een nijdigen scheukshok, „jij ben de baas hier niet. Vader is de baas en moeder. We maggen altijd in de kamer.”

„Ger niet doen, doe 't nou niet,” smeekte ze aan Ger, die krijschende Neel bij d'r haren had om de suiker.

Ze pakte hem bij den arm om hem bij zich te vleien en te bedaren.

„Moedèèèèèr!” blerde Ger, „opoe knijp me!” en hij liep naar de keuken.

Neel likte gulzig de suiker op.

„Aal?” riep opoe wanhopig, „'k wou maar

weer gaan, meid. . . 'k Heb me groente en alles staan. 't Is zonde as 't bederft. 'k Kom weer eens gauw terug."

Aal lawaaide naar binnen, zette d'r uitgebeten bleeke zeepsophanden op d'r bonkige heupen.

„Nee, moeder," zei ze met besliste scherpte, „nee, dat neem ik niet op me, al kwam de onderste steen boven. Je zou onder de tram zitten, voor je 't wist. Nee, dat doe 'k niet."

Oudje berustte maar. Ze kón niet meer tegenstribbelen. Ze kromp d'r lijfje in mekaar om de tranen te keeren. Ze voelde zich zoo slap worden als een vaatdoek.

„Dan maar een poosje naar bed, Aal. 'k Ben een beetje moe, wat misselijk."

„Goed, moeder, da's veel beter. Ga maar zoolang in ons bed. Doe je goed wat uit, dat lucht op."

„Bliksemsche apen, willen jullie nou 's bedaren! Hier," bens, bens — „naar de keuken, zeg ik ie."

Jankend rommelden ze naar achter.

Aal hielp haar moeder naar bed, schudde 't kussen op, stopte haar er lekker onder.

„Wil je een glas melk met een scheutje brandewijn, zal 'k 't Piet effen laten halen?"

„Nee, Aal, niks, 'k leg goed."

„Nou, 'k zal je maar niks opdringen; leg ie goed?"

„Best, Aal."

Aal gauw weg naar de vlegels, die weer ruzie hadden.

Toen opoe alleen was, kwamen de tranen en begon ze met korte kindersnikjes te schreien, 't kleine lijfje in trillende schokjes.

„Was 'k maar niet gegaan! Wat ben 'k begonnen! 'k Vergeef 't me zelf niet," klaagde ze in d'r innigste. Dan begon ze opnieuw moedeloos geslagen te huilen. . . .

Dien dag kwam 't oudje het bed niet meer uit. Ze voelde er zich te ellendig voor. Slechts met moeite kon ze met d'r beenen de dekens optillen, toen ze eens probeerde of 't niet gaan zou. Door krampachtige pogingen kwam ze een beetje overeind, maar toen werd ze weer zoo raar om d'r hart, dat ze gelaten terugviel en moedeloos ging liggen staren naar het groezelige plafond. En ze werd hoe

langer hoe akeliger. 't Werd haar of ze zweefde. Alles om haar heen was nu zoo vreemd klaar en stil, dat ze van moeigheid d'r oogen moest sluiten.

En in d'r hoofd scheen een hamertje te kloppen met venijnige tikjes. . . .

Toen Aal 's avonds met Aai nog eens even naar moeder kwam kijken — ze zouden de ziel maar laten liggen en zelf op een legertje op den grond gaan slapen — vonden ze haar in zware ijlkoorts. Bijna onhoorbaar lag ze van alles door elkaar te mummelen met druk bewegende lippen.

„Aai, je zal er op uit moeten om een dokter, jô, zoo kennen we de nacht niet ingaan."

Aai er op uit om een dokter. Even schoot ie nog zijn jas aan.

„Gauw Aai, anders ga 'k zelf."

Doch zijn baggerlaarstappen klonken al hol in de stille steeg. . . .

Aal ging voor opoe's bed zitten wachten.

„Loopt ie natuurlijk weer sullig te zoeken. Doet ie zijn bek weer niet open. Kan ie er geen mee krijgen net als bij de laatste bevalling," mopperde ze, toen ie wat te lang wegbleef.

Eindelijk ratelde een rijtuig, klapte een portier dicht, hoorde ze gedempt praten.

„'k Dors zoo de nacht niet in, ze is geloof 'k heelemaal buiten westen. Ze is van middag gevallen. . . bij d'r thuis van een trap. . . ."

Maar de dokter luisterde al niet meer, was met zijn onderzoek bezig.

Aai hield niet van die dingen. Hij stond in de keuken te verlangen naar zijn bed.

„Ze heeft zware koorts en 't hart is heel zwak. Ijs op d'r borst en dit dadelijk laten klaarmaken." Hij gaf een recept en vertrok.

Toen Aai weer de deur uit om ijs en Piet uit zijn bed en met het recept weg.

„Aan de nachtbel trekken, 't staat er bij. En je niet af laten schepen, anders krijg ie op je ziel."

En 't oudje lag maar zacht te mummelen of ze een rozenkrans bad.

„Ben je zoo naar, moeder?" vroeg Aal bewogen. Ze luisterde even met het oor dicht bij d'r mond:

„'k Wil wel bij je komen, maar dan moet de melkboer er uit en ik het eten koken voor Aai en de kinders in de dekens en de

Toch thuis.

buurvrouw niet voor je wasschen en ik de meubeltjes onder 't ledikant en jullie voor de begrafenis zorgen en niet kijven om het boeltje en je vader er bij en"

Aal werd er beroerd van. Ze dronk eens. „Wat zijn we toch rare schepsels,” dacht ze, „zoo goed, zoo je bol heelemaal in de war. Als ze d'r maar niet gek van werd! Dan in godsnaam maar naar een gesticht. Ze was as de dood voor gekken. Waar bleef die verdomde Aai nou, zoo'n jorisgoedbloed, veel te sullig. Was ze maar zelf gegaan. Ze voelde zich ook zoo naar worden in d'r kop. Die ouwe ziel scheen maar heelemaal geen nosie te hebben van wat er eigenlijk gebeurde. Ze ratelde maar door, heel zacht, of ze 't tegen een ander had, die 'r onhoorbaar telkens antwoord gaf.”

Toen het ijs en de medicijnen er eindelijk waren, ging Aai naar bed: die moest weer vroeg naar zijn werk. Piet wou bij moeder opblijven, vond het leuk-ongewoon zoo midden in den nacht, voelde zich wel een beetje. Maar Aal joeg hem naar zijn bed; welzeker, 't was daar een pretje!

Aal zat alleen voor opoe's bed. Het bibberend nachtluchtje maakte een trillende reuzeschaduw op den muur. Ze werd er huiverig van en zette het wat opzij.

„Ouwe, goeie stakker,” dacht ze, „zou je nou zoo opeens van ons weggaan.” Voorzichtig verschikte ze het kussen nog eens en voelde of het ijs al versmolten was.

Eerst toen de dag vaag begon te lichten door de gordijnkieren, viel het oudje in slaap.

Wat lag ze te prakkizeeren al de lange dagen, dat ze in bed moest blijven. Over d'r boeltje, dat nou stond te verarmen; over d'r buurtjes, die er niks van zouden begrijpen, dat ze d'r niet in was; over Arend, boven d'r kastje, dien ze in zoolang niet gezien had. Dan kwam dat trillende hunkeren naar d'r huisje, naar d'r stille hofje, naar eigen-baas-zijn weer boven, soms zóo sterk, dat ze wel zoo had willen opstaan om weg te gaan. Maar als d'r hart weer zoo aanging en 't in d'r hoofd weer zoo raar werd, lag ze moede-loos en slap te verlangen, zoo maar rustigjes te sterven.

„'k Dacht waarachtig, dat je om zeep zou gaan,” zei Aal op een morgen, toen Opoe weer op mocht; „'k werd er gewoon beroerd van, van je rare apengapen, dâ je dee. Maar je ben er nou weer goed an, je ben taai, hoor, as een paard. De dokter stond er zelf van te kijken.”

„Ja, Aal, 'k ben erg naar geweest. Maar nou ben 'k er weer heelemaal bovenop. 'k Kan nou weer alles, Aal. 't Heeft me goed gedaan, de rust. 'k Zal je trouwe zorg niet vergeten, Aal, 't zal je d'r naar vergaan, en Aai ook.”

„Je praat as een kappelaan, ouwe, laten we daar nou niet over klessen. Wat zijn nou je plannen verder. Je boeltje verkoopen, of alles hier halen, net zooals je wil. Ik blijf er buiten ”

„Wat, Aal, wat, wat bedoel je?”

„Wat ik bedoel? Dat weet je, goddorie, toch wel. Je blijft natuurlijk hier, en nou weet ik niet of ie je eigen spulletjes wil houden of de mijne gebruiken. Dan kan je 't heele zakie verkoopen. Je krijgt dan meteen nog een centje in handen. Aai moet vanavond maar's naar 't hoffie gaan, om de kleëen op te nemen en vast wat bij mekaar te scharrelen.”

„Nee, Aal, laten we nou niet voorbarig zijn. Laten we nou's eerst kalm praten. Ik....”

„'k Geloof waarachtig, ouwe, dat je weer weg wil; 'k geloof 't waarachtig, beduvel me nou niet, dan maak ie me giftig, heusch. Je ben er nou en je blijft, da's afgesproken, torn daar nou weer niet an.”

„Kalm, Aal, kalm nou, laten we nou geen ruzie maken. We bedoelen 't allebei goed, dat weet ik.”

Net kwam Aai naar boven. Aal naar de keuken: ze moest, poddori, de aarpels nog opzetten!

Oudje sukkelde zoo vlug ze kon met de handen krampachtig aan de richels naar de voor-kamer. Ze wou verder gepraat ontloopen. Ze bleef immers niet, geen denken an. Dat had ze dadelijk gedacht, toen ze weer bij d'r positieven was. Nee, ze moest en zou weer naar d'r eigen huisje in 't rustige hofje met allemaal ouchies. Daarom wou ze zoo graag beter worden. Anders, nou je mocht niet naar je dood verlangen, maar toch, dan was ze d'r liever in gebleven. Voor geen geld wou ze blijven. Aal was goed, zeker, een trouwe zorg geweest,

maar te bazig, te bekkerig, ze kon er niet tegen.

En Aai, ja, die was erg stil, maakte 't haar niet moeilijk. Maar ze vond hem zoo'n stiekemerd. Vroeger was ze er zoo tegen geweest, dat die twee gingen trouwen. Ze was bang, dat ie haar dat later inpeperen zou.

Dan de kinderen! 't Leek wel een huis-souwen van Jan Steen. Je had erom moeten kommen, toen zij nog een meissie was. Had je moeten zeggen: nee, as vader of moeder wat zei. O, dat eeuwige gekibbel en dat onbehouden doen, ze kon er niet tegen. Nee, ze zou er weer vandoor, ze zou, ze zou, wat er ook gebeurde. Dan moest Aal maar kwaad zijn, in vredesnaam. Ze was toch d'r eigen baas, ze kon toch doen zooas ze wou, hoefde niet onder curateele. Dat beschikte maar, of ze kinsch was. Nou, dat was ze gelukkig nog niet. Ze had ze nog alle vijf bij elkaar, al dachten ze daarachter ook anders. En al de geklopte eitjes en de glasies melk, nou, die zou ze niet onder zich laten. Krenterig was ze nooit geweest. Maar vrij, dat moesten ze d'r laten. Wat hadden ze nou toch an dat bedillen. Aal zou 't zelf eens onder-vinden later, wat 't was op je ouwen dag....

Aal had den geheelen dag gewerkt als een paard. Aai was jarig en dan kwamen er 's avonds wat kennisjes: een paar bureu uit de steeg, een paar kameraden van Aai van 't zelfde karwei, en nog twee meisjes, waar zij vroeger mee gediend had.

D'r boeltje moest er netjes uitzien, ze moesten niet kunnen zeggen, dat ze vuil was, dat ze d'r tijd verkleste. 't Was altijd alles lief en aardig, maar ze wist er alles van, hoe die wijven dadelijk 't heele boeltje opnamen.

Om half-acht kwamen ze al. Opoe was voor gaan zitten, bang als ze was voor de drukte.

Janus en Piet van 't karwei, de buurman rechts met zijn vrouw, — de buurvrouw links wou niet, omdat ze geen zin had zich weer te laten brutaliseeren door die ouwe feeks, een verbeelding of ze een mensch van centen was — de water- en vuurvrouw van schuin-over en Grietje en Ka, de vriendinnen van Aal.

„Willen jullie nog koffie?” vroeg Aal dadelijk.

„Bè je gek, krijgen we alle dag; geef mijn maar een wippertje!” lachte Janus.

„Nou al, 'k doch dat je nog wat wou wachten, 't is nog zoo vroeg.”

„Voor mijn niet. Ik drink ze vóór en na den eten.”

„Je ken 't krijgen. 'k Haal er toch niet meer bij.”

„Mijn ken je er voor uit mijn nest halen, midden in den nacht!” zei Piet, die ook al trek had.

De vrouwen namen voor 't fatsoen eerst een kopje koffie.

„Heb ie een goeie verjaardag gehad, Aai?” vroeg de buurvrouw, „kom's voor den dag met je cadeau's.”

„Bè je gek,” antwoordde Aal, „an die malligheid doen we niet. Hij mot blij zijn as-t-ie goed te vreten krijgt op z'n tijd. 'k Ben blij as 'k rondkom.”

„'k Heb wat van de ouwe gehad. La's zien, Aal, 't staat in de kast.”

Aal zette de sigarenstandaard op tafel. Prachtig vonden ze het allen.

„Ze kan 't goed doen,” zei Aal met trots en deed of ze geld telde, „laat die ouwe maar loopen.”

„Guns, ja, hoe is 't met de ouwe juffrouw?” vroeg de water- en vuurvrouw. „Ze is laast bij me geweest, 'n knap wijfie nog, hè?”

„Ze knapt wel wat op, maar d'r hart is zwak. Ze zit vóór,” zei Aal.

„La ze wat hier kommen, de ziel, ze hoort er toch ook bij, as d'r schoonzoon jarig is,” zei de buurvrouw.

„Ze wil niet, 'k heb 't al gevraagd.”

„Zal ik 't 's vragen?” En de water- en vuurvrouw ging naar Opoe, stond lang ver-geefs te zeuren, of ze nou geen oogenblikkie kwam voor de aardigheid. Toen kwam Aai er bij.

„Leg nou nie langer te melken,” zei hij, „ze verdomt 't toch. Ze mot bij mijn ken-nissen nie wezen, niewaar, ouwe?”

Daar schrok 't oudje van. Ze werd bang voor ruzie. Aai had zeker al wat op.

„'k Ben een oud mensch, mot je denken, Aai, nie meer zoo flink as jij; as je een dagje ouwer wordt, ken je niet meer tegen de drukte.”

„Ga nou maar effen. Om hem te plezieren, hij heeft 't graag,” fluisterde de water- en vuurvrouw.

„In gosnaam dan,” dacht ze toen, en een beetje verlegen met zichzelf, dat ze er niet dadelijk heen gekomen was, ging ze naar achter.

Vriendelijk zei ze allen goeien dag en ging bescheiden wat achteraf zitten.

„Wat zal je gebruiken, moeder?” vroeg Aal.

„k Weet 't niet, maar niks Aal, 'k geloof dat 't beter voor me is.”

„Bè je gek, geef d'r een klaartje met veel suiker, daar knapt ze van op,” zei Aai, die een goeie bui kreeg door de glaasjes.

„Nee, Aai, dat gebruik 'k niet, dat weet je wel.”

„Ze heeft ze liever onversneeën,” zei Janus, „ja ja,” tegen 't oudje, „k weet 't wel, je ben een ouwe fijnproever.” En hij pakte ze lollig bij d'r arm, keek naar de meisjes of ze 'm aardig vonden, „we hebben nog samen kermis gehouen, ze had 'm om hoor, weet je wel, dat belabberde afscheid in dat bordesje?”

De meisjes gichelden. Janus ging door:

„Waarachtig, as je nog een ouwe sok met duiten had, zou 'k nog zinnigheid in je hebben.”

„Hou jij nou je smoel tegen die ouwe ziel, 'k geloof, dat jij 'm om krijgt,” schreeuwde Aal, om zich boven 't roezig gepraat verstaanbaar te maken, „anders gaat de kurk er op, hoor.”

„Geef me d'r dan eerst nog eentje,” riep Janus.

„Wees liever 's aardig tegen de meissies,” zei Aal, die koppelen wou, „anders willen ze je nie eens hebben, as je om d'r gaat.”

„Hebben ze een spaarpot?” vroeg Piet.

„En òf — en pooten an d'r lijf om te werken.”

„Jawel,” antwoordde Ka. „dat willen ze tegenwoordig, wij uit werken en zij luilakken; 'k heb 't veel te goed nou, 'k ga m'n ongeluk niet in. 't Zijn nogal lievers.”

Janus en Piet gingen er op door, gooiden d'r allerlei schunnigheden tusschen.

Aai en de buurman hadden 't over d'r bond en de bazen, maakten zich driftig, sloegen vloekend met d'r vuist op de tafel, dat de glazen rinkelden.

De vrouwen vertelden elkaar van d'r ervaringen uit het kraambed.

En het oudje steeg intusschen het bloed naar het hoofd. Om Aai te pleizieren had ze een beetje rood genomen. En niet gewend er aan, voelde ze zich gloeiend warm worden bij het eerste slokje, dat ze bij het klinken op Aai's gezondheid genomen had. Het geschreeuw, de tabakswalm en de jeneverlucht maakten haar ellendig. Versufd zat ze maar voor zich te staren, nu zelf eigenlijk niet begrijpend, hoe ze in dat gezelschap verzeild was. Telkens tuurde ze stilletjes naar de wekker op den schoorsteen of ze nog niet met goed fatsoen naar bed kon gaan.

Opeens steeg er rumoer en lawaai op. Janus had Ka beet, wou een zoen van d'r en ze op z'n knie zetten.

„Kom, geen chijntjes,” schreeuwde Aal, „la staan, as je vrijen wil, mot je bij d'r in de keuken wezen.”

Ka vluchtte achter Opoe's stoel. Janus er bij. Toen begonnen ze om den stoel te draaien, zich telkens met een ruk er aan vast grijpend, dat het oudje er wee en duizelig van werd.

„Schei uit Janus of 'k zet je d'r uit,” schreeuwde Aal boven alles uit. Janus en Ka stoeiden lollend door. Aal er bij. Ze greep Janus bij z'n polsen. Janus had zijn handen vol aan die twee: Aal was wat mans!

Daar drongen ze worstelend tegen Opoe's stoel. Opoe stond op. Toen tuimelden ze, opeens zonder tegendruk, alle drie op den vloer. Hijgend en lachend kropen ze over-eind.

„Schei jullie goddome uit,” schreeuwde Aai, die juist betoogde, dat hij zich niet nemen liet door die uitzuigers; „'k kan me eigen woorden niet verstaan.”

„Je lijkt wel gek, zoo'n ouwe kneu,” riep hij tegen Opoe, denkende, dat ze mee lolde. Maar ze antwoordde niet.

„'t Wordt m'n tijd,” zei ze en begon gedag te zeggen.

„Hoe is 't zoo met u anders,” vroeg de buurvrouw.

„O, goed gelukkig, 'k heb alles wat ik noodig heb, dat scheelt veel.”

'k Geloof, dat je een ouwe duitendief ben,” lachte Piet.

Toch thuis.

„t Zou u niet meevallen. 'k Heb een pensioentje.”

Even kwam d'r trots boven.

„Wel een net boeltje. 'k Heb een beste man gehad, maakte nooit misbruik van sterke drank, hij was voor vast bij de gemeente.”

„Hoe lang is ie al dood?” vroeg de water- en vuurvrouw.

„La's kijken. 't Wordt vijf December acht jaar.”

„Ook een lolletje op Sinterklaas,” spotte Janus.

„Heb-ie z'n portret bij de hand, Aal?” vroeg ze op een toon, of ze niets gehoord had.

„Heb ie nog weleens beet gehad later?” plaagde Janus, die 't land had, omdat er van zijn gezegde geen notitie genomen werd, ook niet door de meisjes.

„Hou je bek,” snauwde Aal, dat Aai d'r nijdig aankeek. Aal gaf 't portret. 't Oudje veegde er even over met den punt van d'r boezelaar, keek zelf eerst en gaf het toen over.

„Dat is ie, toen was ie vijf en veertig.”

De vrouwen moesten het allemaal zien.

„Een flink manspersoon, hè?” vroeg 't oudje met trots.

„'t Is wat, as je op die leeftijd alleen blijft. 'k Weet 't van m'n zuster,” zei de buurvrouw.

„Zeg u dat wel,” zuchtte ze en schudde met iets van vertwijfeling het hoofd. Toen zocht ze beverig d'r zakdoek en begon d'r neus te snuiten.

„Laten we nou niet gaan zitten lammenteren,” zei Aai norsch, „kom Aal, schenk nog 's in.”

„Maggen we nou effen binnen kommen,” schreeuwde kleine Piet opeens om den hoek, „je heb 't beloof.”

„Effen dan,” zei vader.

Daar kwamen ze alle vier binnen, keken begeerig wat er op de tafel lag, gingen er met de ellebogen wijd uit bij zitten.

„Wat zeg ie van me kroost,” lachte Aal, die de glaasjes ook in d'r hoofd ging voelen; maar toen de kinderen dadelijk krijschend om Opoe's glaasje vochten, bekte ze: „Toe duvel een eind op zij. Ga maar bij de ouwe zitten. Ze zal je wat vertellen, „nietwaar moeder?”

Het oudje antwoordde niet, keek schuw en bang.

„'k Wil niet bij Opoe. Ze is niet goed in d'r hoof, ze doet zoo eng,” zei Piet.

„Wil je je brutale bek eens houden,” riep Aal. Ze schaamde zich voor d'r kennisjes. „Ga daar zitten, of je gaat regelrecht naar je nest, wat zal me nou overkomen. Ast-er menschen zijn, denken ze dadelijk, dat ze alles maggen doen.”

Met tegenzin drongen ze om Opoe heen.

„Je bent mijn kereltje,” zei Opoe goeig tegen Ger; die schapen konden er toch niets aan doen, dat ze in zoo'n onbehouden boel opgroeiden. Maar Ger zette een keel op.

„Potverdori,” stootte Aal uit en liep er heen.

„La ze goddome toch d'r gang gaan. Rij ze toch niet zoo na, wat motten ze nou ook allemaal bij die ouwe doen.”

„Kommandeer je hond en blaf zelf,” ruziede Aal nijdig, „jij wou die apen binnen hebben en...”

„La ze klessen,” zei Janus ter zijde.

„Klessen, klessen, mot je nog 's zeggen,” schreeuwde Aal, die 't verstaan had, „dach-ie, dat 'k me voor kwaaië meid liet gebruiken!”

„Ach, mensch, stik,” zei Aai suffig.

De kinderen snoepten intusschen stilletjes de suiker uit de glaasjes.

Toen werd het Opoe te erg.

„Wel te rusten,” zei ze „'t wordt m'n tijd” en zonder te durven groeten, verdween ze gauw.

Achter stond ze te tollen op d'r beenen van al dat ruwe gedoe.

„Arend; Arend,” dacht ze, toen ze te bed lag, „moest je me nou toch eens kunnen zien. Je keerde je in je graf om.” Maar morgen ging ze weg, morgen, zonder mankeeren. Zóó werd ze nog gek. Dat was geen leven. Al stond nou de heele boel op z'n kop, morgen aan den dag ging ze. En even kwam er iets van verlichtenden jubel in d'r, dat ze nou morgen weer vrij zou zijn, knus in d'r eigen huisje en 't nette hofje bij d'r buurtjes, heerlijk alleen d'r eigen baas. Bijna kon ze het zelf niet gelooven, dat het heusch weer zoo zou worden als vroeger.

Toen ging er plots een schok van schrik door d'r heen:

Toch thuis.

„Drinken we nog een drupsie
O, wat is 't leven sjeun!”

brulden ze achter met gorgelig keel-geschreeuw.

La maar schreeuwen, dacht ze toen. Morgen ging ze toch, dat kon er nou nog wel bij. Morgen was de ellende gedaan. . . .

Telkens als ze even uit d'r hazenslaapje ontwaakte, dacht ze dadelijk „morgen ga 'k weg, weer op m'n eigen,” en het zalige gevoel van rust, dat dan over d'r kwam, deed ze weer insluimeren.

Den volgenden morgen stond ze bijtijds op. 't Was lekker weer. 't Zonnetje speelde luchtige lichtvlekjes over den vloer. 't Kanarietje zat zoetjes te orgelen en dan weer gezellig te knabbelen op z'n zaadjes. Oudje voelde zich nu flink weer, zoo flink, dat ze weer alles zou kunnen. D'r vaste plannetje diep in d'r bracht zoo'n ontroerende blijdschap over d'r, dat ze zich wel twintig jaar jonger voelde. Als Aal zich nou maar bepraten liet.

„Goeie morgen, Aal”, groette ze en toen ze geen antwoord kreeg, „wat is 't lekker weertje hé?”

„Ja,” antwoordde Aal kort; ze voelde zich nog wat doezelig van gisteren.

„'k Wou d'r eens uit, Aal, 's op de mart kijken,” zei oudje zoo onverschillig mogelijk.

„Dat kan je toch alleen niet, wat verzin je nou weer, ik kan zóó niet uit den rommel loopen”, en toen opoe niets antwoordde, zei ze met spijt over d'r hardheid, „laat Piet dan maar meegaan, 'k heb 'm thuis gehouen om den rommel, je blijft toch niet zoolang weg.”

Eerst had Piet weinig zin, maar oudje overreedde hem. „Dan krijg ie wat onderweg.” Ze begreep, dat Aal haar alleen toch niet zou laten gaan.

Trillend van juichende vreugde stommelde ze achter Piet de trap af, als een vluchteling, die bijna buiten gevaar is.

„Nou hem weg zien te krijgen,” dacht ze toen listigjes.

In een poort lagen eenige jongens op de knieën om het knikkerputje.

„Doe je niet mee, Piet,” riepen ze, „of ga je met je opoe mee, geef ze dan een handje.”

„Hier,” zei opoe gauw, „twee centen, ga maar een half uurtje knikkeren, 'k kan nou

best alleen, maar niet te laat thuis hoor, anders krijg ik van je vader.”

Piet was er al vandoor.

En 't oudje ging verder, zoo vlug ze kon. Nu ze alleen was, kwam er zoo'n hunkeren in d'r om er gauw te zijn, dat ze telkens even moest rusten om op adem te komen. Onderweg kocht ze al wat koffie en suiker, dan had ze dadelijk een lekker bakje.

Ze nam er een half onsje brokken bij, misschien kwamen er wel een paar buurtjes goeiendag zeggen, omdat ze d'r weer in was. Heerlijk vond ze het, die boodschappen! Nou was ze weer vrij, dat voelde ze door al d'r leden als een weelderige trilling.

Toen ze het hofje binnentrad door het lage leuke poortje, kwamen haar de tranen in de oogen. Even bleef ze staan.

Er hing een wonderlijke stilte als in de kerk. Alleen vrouw Berte bij de pomp klepte met den slinger korte frisch-opklinkende slaagjes, die als klokkespel in 't ronde klonken.

Het zonnetje blikkerde op de goudgele klinkertjes, zette de huisjes aan den eenen kant stralend en klaar in het juichende licht. Aan den anderen kant in den schaduwband zat doove Aagje rustig te breien. De tuintjes knusjes klein en netjes verzorgd met hier en daar een frisch lapje wit over de hekjes. En daar in het hoekje stond haar huisje, haar eigen huisje. . . .

Even moest ze zich flink houden, want een vreemde duizeling prikkelde weer in d'r hoofd.

„Daar hebben we warempel vrouw Leendertsz weer,” begroette een buurtje haar, „wel, wel, je heb 't uitgehouen hoor. Weer opgeknapt? De melkboer vertelde, dat je gevallen was.”

„'k Ben d'r weer!” juichte 't oudje bijna, „en nou ga 'k er nooit meer uit.”

Van alle kanten kwamen ze aan. Vrouw Leendertsz was terug! Een gebeurtenis in 't rustige hofje, streng gescheiden van de stadsdrukte.

Maar het oudje had haast om thuis te komen.

„'k Kom straks nog 's praten,” zei ze, „eerst m'n boeltje weer 's zien.”

Midden op de trap moest ze even rusten,

Toch thuis.

zóó ging d'r hart weer te keer van vermoeienis en emotie. Maar ze maakte zich niet ongerust. Ze was nou weer thuis, bij d'r eigen, en een baas, die haar d'r weer uit kreeg, hoor.

Toen ze in de kamer kwam, zag ze het eerst Arend boven het kastje.

Verwonderd, waar ze zoolang geweest was, keek hij op d'r neer, ja, of ie zoo z'n hoofd zou gaan schudden over d'r weggaan.

„Ja, Arend, kijk jij maar strak, 't was dom van me. Maar nou ben 'k er weer Arend en nou ga 'k niet van je weg meer, nooit meer.”

En ze veegde gauw de stof van 't portret, zoover ze er zóó bij kon.

Hadden ze warempel het naaimessien in den hoek gezet en 't moest voor 't raam! Dadelijk zeulde ze het er heen. Toen eerst de klok opwinden.

„Tik—tak, tik—tak,” ging ie weer goedigzwaar.

Ja, nou voelde ze het heelemaal goed, dat ze weer thuis was. Ze liep even door het keukentje, het achterkamertje, groette alles vol zalige vreugde; hier een veegje, daar even verschikken, dan een gedachtetje. Maar ten slotte was de emotiekracht verbruikt. Ze móest even gaan zitten, voelde plots weer, dat ze toch oud was, heel oud en zwak, niets meer waard. Ze begon plots te beven over al d'r leden. Alles vervaagde in droomerigen schemer. Vreemde geluidjes begonnen te gonzen in d'r oor, of ze onder water was. En hoog in d'r keel begon d'r hart te hameren met bonzende slagen, die voorttrilden en -klonken door d'r heele lichaam. Ademen ging slechts met heele kleine teugjes. Even voelde ze nog, dat ze vreemd begon te snikken met korte geluidjes, zonder dat ze er iets aan kon doen. Zoo voelde ze zich wegzakken met zuchtend gesuis of ze viel, prikkelend door alles heen. . .

„Waar die ouwe nou toch blijft,” zei Aal, toen ze het eten op tafel had. „Dat me die aap ze ook heeft laten gaan, wie weet, waar ze nou zit. Ze kon al lang weer terug zijn, begrijp ie dat nou?”

„Zeker hier of daar aangeland,” bromde

Aai, die zich haastte om nog tijd voor een dutje over te houden.

Maar Aal was niet gerust. Piet moest er op uit, om te zoeken. Na een poosje kwam hij terug: d'r niet gevonden. Toen na het eten Aal de straat op. Zoekende kwam ze in de buurt van het hofje. „Verbeeld je, dat ze daar is,” dacht Aal. En opeens kwam het met zekerheid, ze begreep zelf niet hoe, in d'r, dat ze daar was, vast en zeker. Ze kon zóó binnen, omdat er een klink aan de deur was.

„Bé je boven, ope?” schreeuwde ze.

„Ja,” zei een buurtje, „ze is zóó thuis gekomen. Ze was zoo blij, de ziel, ze vindt het ook nergens zooas hier, zoo. . .”

Maar Aal was al bijna boven.

„Moeder Maria,” gilde ze, toen ze haar voor in den stoel vond, blauwzwart met wijd open mond en starstarende oogen.

„Moeder, wat bè je nou toch begonnen, je kon 't ommers niet, is 't bij mijn nou toch zoo'n hel voor je,” barstte ze uit. „Toe, zeg nou 's wat, ik ben 't, Aal,” riep ze radeloos en greep haar hand.

Die was kil en stijf.

„God allemachtig, ze is dood!” . . .

Aal de trap af.

„Help, help, ze is dood!” en wanhopig liep ze heen en weer om hulp en raad, dat de oudjes nieuwsgierig langs de gordijntjes tuurden met verbaasde gezichten.

Enkelen kwamen naar buiten.

„Wat zeg u?” vroeg de doove buurvrouw.

„Ze is dood, mijn moeder,” gilde Aal radeloos aan d'r oor.

„Heere, God!” stamelde de doove en liep naar den overkant.

„Bel, bel, is vrouw Leendertsz dood. 'k Zag ze nog zoo lopen. Heere, Heere, is dat schrikken, vrouw Leendertsz gestorreve.”

Maar Aal voelde, dat ze hier geen hulp kon krijgen. Even liep ze nog naar boven. Als ze zich eens vergist had! Maar moeder zat nog precies eender, alleen het hoofd wat dieper gezonken.

Toen holde ze weg om Aai te halen van het karwei. . .

's-Gravenhage '09.